

Oponentský posudek diplomové práce

Elišky Škodové

Pojetí vztahu učitele a žáka v ČR od začátku 20. století po současnost

Formální stránka

Práce obsahuje 81 stran textu, splňuje tedy podmínky TF JU na rozsah diplomové práce. Text je rozdělen do 4 kapitol a ty dále na podkapitoly 2. a 3. řádu. Členění je logické a odpovídá rozsahu textu.

Autorka používá v textu 25 tištěných odborných zdrojů a čtrnáct zdrojů internetových, vesměs českých. Patrná je snaha autorky pracovat nejen se sekundární, ale i s primární literaturou. Citace v textu odpovídají mezinárodní normě a jeví se jako korektní.

Text je formátován způsobem požadovaným TF JU a vykazuje přiměřenou schopnost autorky pracovat s příslušnými programy na PC.

Stylistická stránka

V práci se autorka dopouští jen v malé míře gramatických chyb, většinou mají jen nezávažný charakter – např. špatné použití čárky v souvětí (na str. 19 se jí to však přihodilo celkem dvakrát). Chyba v psaní velkého písmene v názvu se vyskytla na str. 37 (Jezuitské školy). Dvě hrubé chyby v psaní „y,i“ ve shodě podmětu s příčestím minulým na str. 19 (dětí sami) a na str.32 (žáci si osvojily) jsou spíše přehlédnutím, protože v žádném jiném případě se takové chyby nedopustila.

Ani tiskových chyb se autorka nedopouští příliš často (např. na s. 6, 27...). Ve stati o slavnostech v pojetí Petersona uvádí autorka zřejmě chybně jako poslední den školního týdne pátek (až do poloviny dvacátého století měl pracovní a tedy i školní týden ve většině zemí euroamerického prostoru šestidenní pracovní týden.

Celkově však styl vyjadřování autorky působí vyspělým dojmem. Autorka užívá odborné pojmy v textu s porozuměním a s přehledem. Při obhajobě však prosím o vysvětlení, jak autorka rozumí Herbartovu didaktickému čtyřtaktu „jasnost, asociace, systém, metoda“ a Montessoriové metodě „zavřených očí.“ V textu je užívá, ale nikde blíže nepopisuje.

Obsahová stránka

K obsahové stránce práce mám nejprve několik dílčích upřesňujících otázek a posléze jednu poznámku týkající se koncepce práce.

K upřesňujícím otázkám: Je možné vidět historickou souvislost mezi salesiánským způsobem práce s mládeží a Makarenkovým výchovným systémem? Bylo by možné nalézt i v křesťansky orientované pedagogice předválečné doby prvky alternativní pedagogiky, které se vyslovují ke vztahu učitele a žáka? Proč autorka nezařadila do historického přehledu i vývoj pojetí jednotné školy v ČSSR/ČSFR mezi roky 1948 – 1989? Někteří čeští autoři se domnívají, že vzhledem k rovným příležitostem ke vzdělání to byl systém demokratičtější než současný školský systém.

Konceptní připomínky: Autorka si až v podstatě v závěru své teoretické studie všimá v pojetí žáka také duchovní dimenze jeho osobnosti (u Riese). Bez povšimnutí ponechává Paloušovu kritiku pojetí edukace jako záměrného a cílevědomého působení na osobnost žáka a tuto definici naopak přebírá

od Pelikána. Považuji Paloušův přístup za rozdílný a také jinak popisující vztah mezi učitelem a žákem. V průběhu popisování jednotlivých představitelů různých alternativních směrů se autorka vůbec často uchyluje spíše k popisům celkového pojetí žákovy osobnosti než k popisování vztahu mezi žákem a učitelem. Dokonce začlenila do svého pojednání celou kapitolu o pojetí výchovy a vzdělávání v mezinárodních úmluvách, což zdůvodňuje tím, že osvětlují chápání žáka. Práce se však týká pojetí vztahu učitele a žáka. Také její zaměření na RVP jsou spíše obecným zhodnocením tohoto reformního pokusu, ale nezohledňují přitom nijak výrazně změny ve vztahu učitel – žák.

Pro diskusi při obhajobě mám ještě jednu – doplňující otázku: Vidí autorka nějakou souvislost mezi problémem násilí žáků na učitelích a vůbec problémem uvolněné kázně na českých školách a reformními snahami v současném českém školství?

Závěr

Práce je velmi pečlivě zpracována po stránce formální. Po stránce stylistické vykazuje dobrou odbornou erudovanost autorky. Obsahově je spíše syntetizujícím pohledem na dějiny reformních směrů ve výchovně vzdělávacích systémech Evropy a ČR (ČSR) v průběhu dvacátého století a zohledňuje spíše změny v pojetí žáka než změny v pojetí vztahu učitel – žák. I to má však svoji nespornou hodnotu. Autorka tak přinejmenším dobře zmapovala východiska pro zkoumání vývoje vztahu učitel – žák.

Navrhovaná známka

Výborně – velmi dobře

doc. PhDr. Ludmila Muchová, PhD.